

44-боб. Харажатлар

305-модда. Умумий қоидалар

Ушбу Кодекс 294-моддаси биринчи қисмининг биринчи бандида кўрсатилган юридик шахсларнинг солиқ базасини аниқлашда ушбу шахсларнинг жами даромадидан даромад олиш билан боғлиқ барча харажатлар чегириб ташланади, бундан ушбу бўлимга кўра чегириб ташланмайдиган харажатлар мустасно.

Ушбу бўлим мақсадларида солиқ тўловчи томонидан Ўзбекистон Республикасида ҳам, унинг ҳудудидан ташқарида ҳам ҳисобот (солиқ) даври давомида амалга оширилган (кўрилган), асосланган ва ҳужжатлар билан тасдиқланган чиқимлари (ушбу Кодекснинг 333 — 336-моддаларида назарда тутилган ҳолларда эса зарарлар) харажатлар деб эътироф этилади.

Асосланган харажатлар деганда баҳоси пул шаклида ифодаланган, иқтисодий жиҳатдан ўзини оқлаган чиқимлар тушунилади.

Ҳар қандай чиқимлар, башарти улар ҳеч бўлмаганда қуйидаги шартлардан бирига мувофиқ келган тақдирда, иқтисодий жиҳатдан ўзини оқлаган чиқимлар деб эътироф этилади:

1) даромад олишга қаратилган фаолиятни амалга ошириш мақсадида қилинган бўлса;

2) шундай тадбиркорлик фаолиятини сақлаб туриш ёки ривожлантириш учун зарур бўлса ёхуд хизмат қилса ва харажатларнинг тадбиркорлик фаолияти билан алоқаси аниқ асосланган бўлса;

3) қонун ҳужжатларининг қоидаларидан келиб чиқса.

Ҳужжатлар билан тасдиқланган харажатлар деганда қуйидаги ҳужжатлар билан тасдиқланган чиқимлар тушунилади:

1) Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига мувофиқ расмийлаштирилган ҳужжатлар;

2) тегишли харажатлар амалга оширилган чет давлат ҳудудида қўлланиладиган тартибга мувофиқ расмийлаштирилган ҳужжатлар;

3) бошқа шаклда расмийлаштирилган, шу жумладан хизмат сафари тўғрисидаги буйруқ, йўл ҳужжатлари, шартномага мувофиқ кўрсатилган хизмат ҳақидаги ҳисобот билан расмийлаштирилган ҳужжатлар.

Ушбу Кодекснинг [37-бобига](#) мувофиқ, жумладан амортизация қилинадиган активларни сотиб олиш ва ҳисобга олинадиган қўшилган қиймат солиғининг суммаси, шу харажат сифатида эътироф этилмайди, бундан ушбу Кодекснинг [314-моддасида](#) назарда тутилган ҳоллар мустасно.

Агар айни бир харажатлар харажатларнинг бир нечта моддасида назарда тутилган бўлса, солиқ базасини ҳисоб-китоб қилишда мазкур харажатлар фақат бир марта чегириб ташланади.

Солиқ тўловчининг қиймати чет эл валютасида ифодаланган харажатлари миллий валютада қиймати ифодаланган харажатлар билан биргаликда ҳисобга олинади.

Агар бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ харажатни эътироф этиш ушбу Кодексга мувофиқ харажатни аниқлаш ва эътироф этиш тартибидан фарқ қилса, мазкур харажат солиқ солиш мақсадларида ушбу Кодексда белгиланган тартибда ҳисобга олинади.

Агар ушбу бўлимда бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, солиқ солиш мақсадларида, бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларини қўллаш чоғида активлар ва (ёки) мажбуриятларнинг қиймати ўзгарганлиги муносабати билан бухгалтерия ҳисобида акс эттирилган чиқимларга харажатлар сифатида қаралмайди, бундан ҳақиқатда тўланган харажатлар мустасно.

Бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, узоқ муддатли активларнинг дастлабки қийматига ва захираларнинг таннархига киритиладиган харажатлар амортизация ажратмалари воситасида ва бундай захираларнинг

таннархи орқали чегирмалар жумласига киритилиши лозим.

Ушбу Кодекс 306-моддасининг [иккинчи қисмига](#) мувофиқ ёки бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ амортизация ажратмалари ҳисобланмайдиган узоқ муддатли активларнинг қиймати мазкур активлар ушбу Кодекснинг [298-моддасида](#) назарда тутилган тартибда чиқиб кетаётганда солиқ базасини аниқлашда ҳисобга олинади.

Солиқ тўловчининг харажатларига тузатишлар киритиш ушбу Кодекснинг [332-моддасига](#) мувофиқ амалга оширилади.

Ушбу Кодекснинг [306 — 316-моддалари](#) ва [45-бобида](#) кўрсатилган харажатлар ушбу модданинг [иккинчи қисмида](#) назарда тутилган шартларга риоя этилган ҳолда чегирмалар жумласига киритилади.

306-модда. Амортизация харажатлари

Бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ солиқ тўловчи томонидан ҳисобга олинadиган асосий воситалар ва номоддий активлар ушбу модда мақсадларида амортизация қилинадиган активлар деб эътироф этилади.

Қуйидагилар амортизация қилинадиган активлар деб эътироф этилмайди ва амортизация қилинмайди:

1) ер участкалари ва табиатдан фойдаланишга доир бошқа объектлар (сув, ер ости бойликлари ва бошқа табиий ресурслар);

2) маҳсулдор чорва моллари;

3) ахборот-кутубхона фонди;

4) музей ашёлари;

5) қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда консервация қилинган асосий воситалар;

6) моддий маданий мерос объектлари;

7) умумий фойдаланишдаги автомобиль йўллари, йўлкалар, сайилгоҳлар, хиёбонлар, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари тасарруфида бўлган ободонлаштириш иншоотлари;

8) қиймати илгари тўлиқ харажатлар жумласига киритилган мол-мулк;

9) асосий воситалар ва номоддий активлар таркибига ўтказилмаган капитал қўйилмалар;

10) нотижорат ташкилотларнинг ушбу Кодекс 318-моддасининг [биринчи қисмида](#) кўрсатилган маблағлар ҳисобидан олинган ёки сотиб олинган ҳамда нотижорат фаолиятини амалга ошириш учун фойдаланиладиган мол-мулки, бундан тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш муносабати билан сотиб олинган ва тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун фойдаланиладиган мол-мулк мустасно;

11) ушбу Кодекс 304-моддасининг [8](#), [9](#), [14](#), [15](#) ва [17-кичик бандларига](#) мувофиқ келиб тушган маблағлар ҳисобидан олинган ёки сотиб олинган (барпо этилган) мол-мулк.

Амортизация қилинадиган активнинг қиймати ушбу Кодекснинг [308-моддасида](#) назарда тутилган амортизация ажратмалари ва (ёки) инвестициявий чегирмалар орқали харажатлар жумласига киритилади.

Амортизация ажратмалари бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда, ушбу моддада назарда тутилган хусусиятлар инобатга олинган ҳолда амалга оширилади.

Номоддий активларнинг қиймати ушбу Кодекснинг [307-моддасида](#) назарда тутилган тартибда харажатлар жумласига киритилади.

Амортизация қилинадиган активлар, бундан номоддий активлар мустасно, солиқ солиш мақсадларида гуруҳлар (кичик гуруҳлар) бўйича тақсимланади ва уларни сотиб олишга (яратишга) доир чиқимлар амортизация ажратмалари орқали амортизациянинг қуйидаги чекланган нормалари бўйича харажатлар жумласига киритилади:

Гуруҳлар тартиб рақами	Кичик гуруҳлар тартиб	Асосий воситаларнинг номи	Амортизациянинг йиллик энг юқори
------------------------	-----------------------	---------------------------	----------------------------------

	рақами		нормаси, фоизлард а
I		Бинолар, иморатлар ва иншоотлар	
	1	Бинолар, иморатлар	3
	2	Нефть ва газ қудуқлари	5
	3	Нефть-газ омборлари	
	4	Кема қатнайдиған каналлар, сув каналлари	
	5	Кўприklar	
	6	Дамбалар, тўғонлар	
	7	Дарё ва денгиз причал иншоотлари	
	8	Корхоналарнинг темир йўллари	
	9	Қирғоқнимустаҳкамл овчи, қирғоқни ҳимояловчи иншоотлар	
	10	Резервуарлар, цистерналар, баклар ва бошқа сиғимлар	

	11	Ички хўжалик ва хўжаликлараро суғориш тармоғи	
	12	Ёпиқ коллектор- дренаж тармоғи	
	13	Ҳаво кемаларининг учиш-қўниш йўллари, йўлкалари, тўхташ жойлари	
	14	Истироҳат боғларининг ва ҳайвонот боғларининг иншоотлари	
	15	Спорт- соғломлаштириш иншоотлари	
	16	Иссиқхоналар ва парниклар	
	17	Бошқа иншоотлар	
II		Узатиш қурилмалари	
	1	Электр узатиш ҳамда алоқа қурилмалари ва линиялари	8
	2	Ички газ қувурлари ва	

		қувурлар	
	3	Водопровод, канализация ва иссиқлик тармоқлари	
	4	Магистрал қувурлари	
	5	Бошқалар	
III		Куч машиналари ва асбоб-ускуналар	
	1	Иссиқлик техник асбоб-ускуналари	8
	2	Турбина асбоб- ускуналари ва газ турбиналари қурилмалари	
	3	Электр двигателлари ва дизель- генераторлар	
	4	Комплекс қурилмалар	
	5	Бошқа куч машиналари ва асбоб-ускуналари (ҳаракатланувчи транспортдан ташқари)	
IV		Фаолият турлари бўйича иш	

		машиналари ва асбоб-ускуналар (ҳаракатланувчи транспортдан ташқари)	
	1	Иқтисодиётнинг барча тармоқларига тегишли машиналар ва асбоб-ускуналар	15
	2	Қишлоқ хўжалиги тракторлари, машиналари ва асбоб-ускуналари	
	3	Коммутациялар ва маълумотларни узатиш рақамли электрон асбоб- ускуналари, рақамли тизимлар узатиш асбоб-ускуналари, рақамли алоқа ўлчов техникаси	
	4	Йўлдош, уяли алоқа, радиотелефон, пейжинг ва транкинг алоқа асбоб- ускуналари	

	5	Узатишлар тизимлари коммутацияларининг ўхшаш асбоб- ускуналари	
	6	Киностудияларнинг махсус асбоб- ускуналари, тиббий ва микробиология саноати асбоб- ускуналари	
	7	Компрессор машиналари ва асбоб-ускуналари	
	8	Насослар	
	9	Юк кўтариш- транспорт, юк ортиш- тушириш машиналари ва ускуналари, тупрок, карьер ҳамда йўл- қурилиш ишлари учун машиналар ва ускуналар	
	10	Устун-қозик қоқиш машиналари ва ускуналари, майдалаш-янчиш,	

		саралаш, бойитиш ускуналари	
	11	Технологик жараёнлар учун барча турдаги сиғимлар	
	12	Нефть қазиб чиқариш ва бурғулаш ускуналари	
	13	Бошқа машиналар ва ускуналар	
V		Ҳаракатланувчи транспорт	
	1	Темир йўлнинг ҳаракатдаги таркиби	
	2	Денгиз, дарё кемалари, балиқчилик саноати кемалари	4
	3	Ҳаво транспорти	
	4	Автомобиль транспортининг ҳаракатдаги таркиби, ишлаб чиқариш транспорти	20
	5	Енгил автомобиллар	
	6	Саноат тракторлари	

	7	Коммунал транспорт	
	8	Махсус вахта вагонлари	
	9	Бошқа транспорт воситалари	
VI		Компьютер, периферия қурилмалари, маълумотларни қайта ишлаш ускуналари	
	1	Компьютерлар	20
	2	Периферия қурилмалари ва маълумотларга ишлов бериш ускуналари	
	3	Нусха кўчириш- кўпайтириш техникаси	
	4	Бошқа компьютер, периферия қурилмалари, маълумотларга ишлов бериш ускуналари	
VII		Бошқа гуруҳларга киритилмаган	15

		асосий воситалар	
--	--	-------------------------	--

Солиқ солиш мақсадлари учун ҳар бир кичик гуруҳ бўйича амортизация ажратмалари амортизация нормасини қўллаш орқали, бироқ ушбу Кодексда белгиланган чекланган нормадан кўп бўлмаган тарзда ҳисобланади.

Солиқ солиш мақсадларида амортизацияни ушбу моддада белгиланганидан пастроқ нормалар бўйича ҳисоблашга, агар бу солиқ солиш мақсадларида ҳисоб сиёсатида мустаҳкамлаб қўйилган бўлса, йўл қўйилади.

Солиқ базасига, ушбу моддада назарда тутилган нормаларга зид равишда, тўлиқ ҳисобланмаган амортизация суммаси миқдорида тузатишлар киритиш амалга оширилмайди.

Фойдаланишда бўлган асосий воситаларни сотиб оладиган солиқ тўловчи ушбу объектлар бўйича амортизация нормасини, мазкур объектдан аввалги мулкдорлар томонидан фойдаланилган йиллар (ойлар) сонига камайтирилган фойдаланиш муддатини ҳисобга олган ҳолда, белгилашга ҳақлидир.

Агар асосий воситадан ҳақиқатда фойдаланиш муддати аввалги мулкдорларда асосий воситаларнинг ушбу моддада таснифланиши асосида белгиланадиган фойдали тарзда фойдаланиш муддатига тенг ёки ундан ортиқ бўлса, солиқ тўловчи техника хавфсизлиги талабларини ва бошқа омилларни ҳисобга олган ҳолда

бу асосий воситадан фойдали тарзда фойдаланиш муддатини мустақил равишда, лекин уч йилдан кам бўлмаган муддатга белгилашга ҳақли.

Илгари фойдаланишда бўлган асосий воситалардан фойдаланиш муддатини аниқлаш имконияти бўлмаган тақдирда, амортизацияни ҳисоблаш ушбу модданинг [олтинчи қисмида](#) кўрсатилган тартибда амалга оширилади.

Амортизация қилинадиган мол-мулк текин олинган тақдирда, унинг ушбу Кодекснинг [299-моддасига](#) мувофиқ текин олинган мол-мулк тарзида жами даромадга киритилган қиймати амортизация қилинадиган мол-мулкнинг дастлабки қиймати бўлади ва бунда Ўзбекистон Республикасининг бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ дастлабки тарзда эътироф этиш чоғида шундай активларнинг қийматини кўпайтирувчи ҳақиқий чиқимлар инобатга олинади.

Солиқ солиш мақсадларида амортизация қилинадиган мол-мулкнинг қийматига ушбу Кодекс 317-моддасининг [17-бандида](#) назарда тутилган харажатлар киритилмайди.

307-модда. Номоддий активларни амортизация қилиш харажатлари

Номоддий активларнинг қиймати номоддий активлардан фойдали тарзда фойдаланиш муддати

мобайнидаги амортизация ажратмалари орқали харажатлар жумласига киритилади.

Номоддий активлардан фойдали тарзда фойдаланиш муддатини аниқлаш патентнинг, гувоҳноманинг амал қилиш муддатида ва (ёки) интеллектуал мулк объектидан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига мувофиқ ёки қўлланилиши мумкин бўлган чет давлат қонун ҳужжатларига мувофиқ фойдаланиш муддатларига доир бошқа чекловлардан келиб чиққан ҳолда ёхуд номоддий активлардан фойдали тарзда фойдаланишнинг тегишли шартномаларда шартлашилган муддатида келиб чиққан ҳолда амалга оширилади.

Солиқ тўловчи томонидан амортизация ажратмалари уларнинг дастлабки қийматидан ва фойдали тарзда фойдаланиш муддатида келиб чиқиб ҳисоб-китоб қилинган нормалар бўйича ҳар ойда ҳисобланади.

Фойдали тарзда фойдаланиш муддатини аниқлаш мумкин бўлмаган номоддий активлар бўйича амортизация нормалари беш йиллик муддатга белгиланади.

Агар номоддий активларни олиш ёки ишлаб чиқариш харажатлари солиқ тўловчининг солиқ базасини ҳисоблаб чиқариш чоғида харажатлар жумласига киритилган бўлса, бу харажатлар амортизация қилиниши лозим бўлган номоддий активларнинг қийматига киритилмайди.

308-модда. Инвестициявий чегирма

Солиқ тўловчи амортизация қилинадиган активлар бўйича инвестициявий чегирмаларни ушбу моддада белгиланган тартибда ва шартларда қўллашга ҳақли.

Инвестициявий чегирма амортизация харажати деб эътироф этилади.

Инвестициявий чегирма қуйидаги миқдорда қўлланилади:

1) янги технологик ускуналар қийматининг, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва (ёки) технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш харажатларининг ва (ёки) ахборот тизимларини яратишга доир инвестиция лойиҳалари доирасида маҳаллий ишлаб чиқаришнинг дастурий таъминотини сотиб олишга йўналтириладиган маблағлар суммаларининг 10 фоизи миқдорида;

2) ишлаб чиқаришни янги қурилиш шаклида кенгайтиришга, ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун фойдаланиладиган бинолар ва иншоотларни реконструкция қилишга йўналтириладиган маблағлар суммасининг 5 фоизи миқдорида.

Ушбу Кодекс 317-моддасининг [17-бандига](#) мувофиқ чегириб ташланмайдиган харажатлар бўйича инвестициявий чегирма берилмайди.

Инвестициявий чегирма янги технологик ускунани ишга тушириш амалга оширилган ёхуд ўз ишлаб

чиқаришини модернизация қилиш, техник ва (ёки) технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш амалга оширилган, ишлаб чиқариш янги қурилиш шаклида кенгайтирилган, ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун фойдаланиладиган бинолар ва иншоотларни реконструкция қилиш амалга оширилган, лаборатория тестларини ва синовларини ўтказиш учун комплекслар, ахборот тизимларини яратиш бўйича инвестиция лойиҳалари доирасида маҳаллий ишлаб чиқаришнинг дастурий таъминоти сотиб олинган ҳисобот (солиқ) даврида қўлланилади.

Ушбу модда мақсадларида:

1) товарларни (хизматларни) ишлаб чиқариш жараёнида солиқ тўловчи томонидан фойдаланиладиган, чиқарилган кундан эътиборан уч йилдан кўп бўлмаган муддат ўтган машиналар, аппаратлар, қурилмалар, механизмлар янги технологик ускуналар деб эътироф этилади;

2) асосий воситаларнинг технологик ёки хизматга оид мўлжалланилган мақсадини ўзгартиришга, уларнинг унумдорлигини оширишга ёки бошқа сифат хусусиятларини яхшилашга қаратилган ишлар модернизация қилиш деб эътироф этилади;

3) илғор техника ва (ёки) технологияни жорий этиш асосида асосий воситаларнинг ёки уларнинг айрим қисмларининг техник-иқтисодий кўрсаткичларини ошириш, ишлаб чиқаришни механизациялаш ва автоматлаштириш, маънан эскирган

ва жисмонан ишдан чиққан ускуналарни янги, нисбатан маҳсулдор ускуналарга алмаштиришга доир комплекс тадбирлар техник ва (ёки) технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш деб эътироф этилади. Техник ва (ёки) технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш ишлаб чиқаришларнинг янгиларини барпо этиш ва амалдагиларини кенгайтиришни ҳам ўз ичига олади;

4) ишлаб чиқаришни такомиллаштириш ҳамда унинг техник-иқтисодий кўрсаткичларини ошириш билан боғлиқ бўлган ҳамда ишлаб чиқариш қувватларини кўпайтириш, товарлар (хизматлар) сифатини яхшилаш ва (ёки) уларнинг номенклатурасини ўзгартириш мақсадида реконструкция қилиш лойиҳаси бўйича амалга ошириладиган, товарлар ишлаб чиқариш ёки хизматлар кўрсатиш учун фойдаланиладиган, мавжуд биноларни ва иншоотларни қайта қуриш ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун фойдаланиладиган биноларни ва иншоотларни реконструкция қилиш деб эътироф этилади;

5) товарлар ишлаб чиқариш ёки хизматлар кўрсатиш жараёнида фойдаланиш мақсадида янги биноларни ва иншоотларни қуриш ишлаб чиқаришни янги қурилиш шаклида кенгайтириш деб эътироф этилади.

309-модда. Амортизация қилинадиган активларни таъмирлаш харажатлари

Солиқ тўловчи томонидан амортизация қилинадиган активларни таъмирлаш учун амалга оширилган харажатлар қайси ҳисобот (солиқ) даврида амалга оширилган бўлса, ўша ҳисобот (солиқ) даврида солиқ солиш мақсадларида ҳақиқий чиқимлар миқдорида харажатлар жумласига киритилади.

Агар ижарага олувчи ва ижарага берувчи ўртасидаги шартномада ижарага олувчининг амортизация қилинадиган активларга доир харажатларининг ўрнини ижарага берувчи томонидан қоплаш назарда тутилмаган бўлса, ушбу модданинг қоидалари ижарага олувчининг мазкур харажатларига нисбатан ҳам қўлланилади.

310-модда. Фоизлар ва айрим чиқимлар бўйича харажатлар

Солиқ тўловчининг қарз мажбуриятлари (кредитлар, товар ва тижорат кредитлари, қарзлар, банк омонатлари, банк ҳисобварақлари ёки расмийлаштириш усулидан қатъи назар, бошқа жалб қилинган маблағлар) бўйича фоизлар тарзидаги харажатлари (бундан бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларида капиталлаштириш учун рухсат берилган харажатлар мустасно) ушбу Кодекснинг VI бўлимида назарда тутилган ўзига хос хусусиятлар инобатга олинган

ҳолда, ҳақиқий ставкадан келиб чиқиб, чегириб ташланади.

Юридик шахснинг назорат қилинадиган қарзи билан боғлиқ харажатлари ушбу модданинг [биринчи қисми](#) қоидалари ҳисобга олинган ҳолда, ушбу моддада белгиланган энг кўп қийматлардан ошмайдиган миқдорда чегириб ташланади. Мазкур қоида қуйидагиларга нисбатан қўлланилади:

1) қарз маблағларидан фойдаланганлик учун фоизларга;

2) неустойкаларнинг (жарималар, пеняларнинг) суммалари, жавобгарликнинг бошқа чоралари қўлланилганлиги натижасида, шу жумладан шартнома мажбуриятларини бузганлик учун зарарларнинг ўрнини қоплаш натижасида тўланиши лозим бўлган суммаларга.

Ушбу модда мақсадларида юридик шахснинг қуйидаги қарзлари назорат қилинадиган қарзлар деб эътироф этилади:

1) Ўзбекистон Республикасининг солиқ резиденти бўлмаган, мазкур солиқ тўловчи акцияларининг (устав фондидаги (устав капиталидаги) пайлар, улушларнинг) 20 фоизидан ортиғига бевосита ёки билвосита эгалик қиладиган чет эллик юридик ёки жисмоний шахс олдидаги қарзи;

2) ушбу Кодекснинг 37-моддасига мувофиқ ушбу қисмнинг [1-бандида](#) кўрсатилган чет эллик шахснинг

ўзаро боғлиқ шахси деб эътироф этиладиган бошқа шахс олдидаги қарзи;

3) ушбу қисмнинг 1 ва (ёки) 2-бандларида кўрсатилган шахслар олдида кафиллик қилувчи, кафил сифатида иш юритувчи шахс ёки ушбу солиқ тўловчининг ушбу модданинг тўртинчи қисмида кўрсатилган қарзини тўлашни таъминлаш юзасидан мажбуриятни бошқача тарзда ўз зиммасига оладиган бошқа шахс олдидаги қарз.

Назорат қилинадиган қарз солиқ давридаги қуйидаги қарзларнинг жами суммаларини ўз ичига олади:

қарз маблағлари бўйича;

жавобгарликнинг бошқа чоралари қўлланилганлиги натижасида, шу жумладан шартнома мажбуриятларини бузганлик учун зарарларнинг ўрни қопланиши натижасида тўланиши лозим бўлган неустойкалар (жарималар, пенялар) суммалари бўйича.

Ушбу модданинг тўртинчи қисми мақсадлари учун солиқ даврида мавжуд бўлган қарз деганда, қайси хўжалик операцияси натижасида жорий ҳисобот (солиқ) даврида қарз юзага келадиган ёки кўпаядиган бўлса, ўша ҳар бир хўжалик операциясининг қиймат кўрсаткичлари суммаси, шунингдек жорий ҳисобот (солиқ) даврининг бошида тўланмаган қарзнинг суммаси тушунилади.

Агар ушбу модданинг учинчи қисмида кўрсатилган чет эллик шахс ёки бошқа шахслар олдидаги назорат қилинадиган қарз миқдори солиқ тўловчининг хусусий капиталидан уч барабардан ортиқ бўлса, фақат лизинг фаолияти билан шуғулланувчи банклар ва солиқ тўловчилар учун эса ўн уч барабардан ортиқ бўлса, харажатларнинг чегириб ташланиши лозим бўлган энг кўп миқдорини аниқлашда ушбу модданинг еттинчи – тўққизинчи қисмларида белгиланган қоидалар қўлланилади.

Солиқ тўловчи назорат қилинадиган қарзнинг ҳар бир тури бўйича энг кўп суммаларни ҳар бир ҳисобот (солиқ) даврининг охирги санасида ҳисоблаб чиқариши шарт. Ҳисоб-китоб назорат қилинадиган қарз бўйича айрим чиқимларнинг (харажатларнинг) солиқ даври бошланганидан эътиборан ўсиб боровчи якун билан аниқланган суммасини тегишли ҳисобот (солиқ) даврининг охирги санасида ҳисоб-китоб қилинадиган капиталлаштириш коэффициентига бўлиш йўли билан амалга оширилади.

Ушбу модданинг еттинчи қисмида кўрсатилган капиталлаштириш коэффициенти тегишли назорат қилинадиган, тўланмаган қарз миқдорини ушбу чет эл ташкилотининг солиқ тўловчи устав фондидаги (устав капиталидаги) бевосита ёки билвосита иштирок этиши улушига мувофиқ бўлган хусусий капитал миқдорига бўлиш ҳамда олинган натижани учга, банклар ва фақат лизинг фаолияти билан шуғулланувчи солиқ

тўловчилар учун эса ўн учга бўлиш йўли билан аниқланади.

Хусусий капитал миқдорини аниқлашда солиқ тўловчининг активлари суммаси ва мажбуриятлари миқдори (солиқлар ва йиғимлар бўйича қарз суммалари, шу жумладан улар бўйича кечиктириш ва бўлиб-бўлиб тўлаш суммалари ҳисобга олинмайди) тегишли ҳисобот (солиқ) даврининг охирги кундаги бухгалтерия ҳисоби маълумотлари асосида аниқланади.

Назорат қилинадиган қарзнинг ҳар бир тури бўйича ушбу модданинг [олтинчи — тўққизинчи қисмларига](#) мувофиқ ҳисоб-китоб қилинган, бироқ ҳақиқатда ҳисобланган харажатлардан кўп бўлмаган суммалар харажатлар жумласига киритилади.

311-модда. Геологик жиҳатдан ўрганиш, қидириш ва табиий ресурсларни қазиб олишга доир тайёргарлик ишлари учун харажатлар

Ер қаъридан фойдаланувчи томонидан қазиб олишни бошлашдан олдин геологик жиҳатдан ўрганиш, қидириш, фойдали қазилмаларни қазиб олишга доир тайёргарлик ишлари учун амалга оширилган харажатлар, шу жумладан баҳолашга, жиҳозлашга, имзоли бонус ва тижоратбоп топилма бонусни тўлашга доир харажатлар, шунингдек ушбу Кодексга мувофиқ чегириб ташланиши лозим бўлган бошқа харажатлар амортизация қилинадиган активнинг алоҳида гуруҳини ташкил этади. Бунда ушбу Кодексда назарда тутилган

ҳолларда, бундай чиқимлар белгиланган нормалар доирасида харажатлар жумласига киритилади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган харажатлар фойдали қазилмаларни қазиб олиш бошланган пайтдан эътиборан солиқ тўловчининг жами даромаддан амортизация ажратмалари тарзида чегириб ташланади.

Амортизация ажратмаларининг ҳар йилги суммаси, солиқ тўловчининг хоҳишига кўра белгиланадиган амортизация нормасини қўллаш йўли билан, бироқ ушбу моддада назарда тутилган амортизация қилинадиган активлар гуруҳи бўйича тўпланган харажатлар суммасининг 15 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда ҳисоблаб чиқарилади.

Номаҳсулдор кудуқ тугатилган ёхуд солиқ тўловчи ер қаъри участкасидаги ишларни иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқ эмаслиги, геологик жиҳатдан истиқболсизлиги ёки бошқа сабабларга кўра тугатиш тўғрисида қарор қабул қилган тақдирда, башарти ер қаъридан фойдаланиш ҳуқуқи тўлиқ тугатилса, солиқ тўловчи бундай ҳуқуқ тугатилган ҳисобот (солиқ) даврида қилинган харажатлар суммасини чегириб ташлашга ҳақли.

312-модда. Илмий тадқиқотларга ва (ёки) тажриба-конструкторлик ишланмаларига доир харажатлар

Ушбу бўлим мақсадларида янги маҳсулотни (товарларни, хизматларни) яратиш ёки ишлаб чиқарилаётган маҳсулотни (товарларни, ишларни) такомиллаштириш, ишлаб чиқаришни ва бошқарувни ташкил этишнинг янги технологияларини, усулларини яратиш ёки қўлланилаётган шундай технологияларни, усулларни такомиллаштириш жумласига кирадиган харажатлар илмий тадқиқотларга ва (ёки) тажриба-конструкторлик ишланмаларга доир харажатлар деб эътироф этилади.

Солиқ тўловчининг илмий тадқиқотларга ва (ёки) тажриба-конструкторлик ишланмаларига доир харажатлари, амортизация қилинадиган активларни олишга оид харажатлардан ташқари, тегишли илмий тадқиқотлар ва (ёки) тажриба конструкторлик ишланмаларининг натижасидан қатъи назар, ушбу моддада назарда тутилган тартибда бундай тадқиқотлар ва ишланмалар (хизматларнинг алоҳида босқичлари) тугалланган ва (ёки) қабул қилиш-топшириш далолатномасини тарафлар имзолаганидан кейин чегириб ташланади.

Агар солиқ тўловчи илмий тадқиқотлар ва (ёки) тажриба-конструкторлик ишланмалари юзасидан амалга оширилган харажатлар натижасида интеллектуал фаолият натижаларига бўлган мутлақ ҳуқуқларни олса, мазкур ҳуқуқлар номоддий активлар

деб эътироф этилади. Бундай ҳолда кўрсатилган харажатлар ушбу Кодекснинг [307-моддасида](#) назарда тутилган тартибда чегириб ташланади.

Ушбу модданинг қоидалари шартнома бўйича илмий тадқиқотларни ва (ёки) тажриба-конструкторлик ишланмаларини ижрочи (пудратчи ёки субпудратчи) сифатида бажарувчи солиқ тўловчиларнинг харажатларини солиқ солиш мақсадларида эътироф этишга нисбатан татбиқ қилинмайди.

313-модда. Умидсиз қарзлар бўйича харажатлар

Ушбу модда мақсадларида, суднинг қарорига кўра, банкротлик, тугатиш, қарздор вафот этганлиги туфайли мажбуриятлар тугатилганлиги оқибатида ёки даъво муддати ўтганлиги оқибатида тўланиши мумкин бўлмаган қарз умидсиз қарз деб эътироф этилади.

Солиқ тўловчи олдинги ҳисобот (солиқ) даврларида солиқ солинадиган даромадлар олиш билан боғлиқ бўлган умидсиз қарзларни чегириб ташлашга ҳақли.

Умидсиз қарзларни чегириб ташлашга фақат қарз ҳисобдан чиқарилган ва солиқ тўловчининг бухгалтерия ҳисоботида акс эттирилган тақдирда йўл қўйилади.

314-модда. Қўшилган қиймат солиғига доир харажатлар

Агар ушбу моддада бошқача қоида белгиланмаган бўлса, сотиб олинган товарларнинг (хизматларнинг) қийматида қўшилган қиймат солиғи бўйича қуйидаги чиқимлар ҳисобга олинади:

1) ушбу Кодекснинг [267-моддасида](#) назарда тутилган тартибда ҳисобга олинмайдиган қўшилган қиймат солиғи суммаси;

2) ушбу Кодекс 268-моддасининг [олтинчи қисмида](#) назарда тутилган тартибда қўшилган қиймат солиғи суммаси;

3) ушбу Кодекснинг [270-моддасида](#) кўрсатилган ҳолда қўшилган қиймат солиғига тузатиш киритиш суммаси.

Қўшилган қиймат солиғи тўловчиси ҳисобга олинмайдиган қўшилган қиймат солиғи суммасини қуйидаги ҳолларда харажатлар жумласига киритишга ҳақли:

1) ушбу Кодекс 268-моддасининг [бешинчи қисмига](#) мувофиқ мутаносиб усулни қўллашда;

2) агар солиқнинг тузатиш киритиш суммасини бундай тузатиш амалга оширилаётган сотиб олинган товарларнинг (хизматларнинг) қийматига киритиш мумкин бўлмаса, қўшилган қиймат солиғига ушбу Кодекснинг [269](#) ва [270-моддаларига](#) мувофиқ тузатиш киритишда;

3) ушбу Кодекснинг 271-моддасида назарда тутилган тартибда қўшилган қиймат солиғига тузатиш киритишда.

315-модда. Захира фондларини шакллантириш харажатлари

Банклар ва банк операцияларини амалга оширишга доир лицензия асосида банк операцияларининг айрим турларини амалга оширувчи юридик шахслар, шунингдек суғурта ташкилотлари қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ захира фондларини ташкил этади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган захира фондларига ажратмалар қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда ва нормалар доирасида харажатлар жумласига киритилади.

Ушбу модда биринчи ва иккинчи қисмларининг қоидалари соф фойда ҳисобидан шакллантириладиган захира фондларини ташкил этиш ҳолларига нисбатан татбиқ этилмайди.

Ҳақиқий харажатлар, уларга нисбатан захира фонди шакллантирилган бўлса, ташкил этилган захира фонди суммаси ҳисобидан ҳисобдан чиқарилади.

316-модда. Кафолатли таъмирлаш ва кафолатли хизмат кўрсатиш юзасидан келгуси харажатлар учун захирани шакллантириш харажатлари

Товарларни (хизматларни) реализация қилишни амалга оширувчи солиқ тўловчи кафолатли таъмирлаш ва кафолатли хизмат кўрсатиш юзасидан келгуси харажатлар учун захира ташкил этишга ҳақли. Бундай захирани шакллантиришга доир ажратмалар ушбу моддада назарда тутилган тартибда чегирмалар жумласига киритилади. Солиқ тўловчи бундай захирани ташкил этиш тўғрисидаги қарорни мустақил равишда қабул қилади ва солиқ солиш мақсадлари учун ҳисоб сиёсатида ажратмаларнинг энг юқори миқдорини аниқлайди.

Захира харидор билан тузилган шартнома шартларига мувофиқ кафолатли муддат давомида хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш назарда тутилган товарларга (хизматларга) нисбатан ташкил этилади. Мазкур товарларни (хизматларни) реализация қилиш санасидаги захирага ажратмалар суммаси харажатлар жумласига киритилади.

Ташкил этилган захиранинг миқдори кафолатли таъмирлаш ва хизмат кўрсатиш бўйича солиқ тўловчи томонидан ҳақиқатда амалга оширилган харажатларнинг мазкур товарларни (хизматларни) ўтган уч йил давомида реализация қилишдан олинган тушум ҳажмидаги улуши сифатида аниқланадиган, ҳисобот (солиқ) даврида мазкур товарларни (хизматларни) реализация қилишдан олинган тушум суммасига

кўпайтирилган энг кўп миқдордан ошмаслиги керак. Агар солиқ тўловчи товарларни (хизматларни) кафолатли таъмирлашни ва хизмат кўрсатишни бажариш шарти билан реализация қилишни уч йилдан кам муддатда амалга ошираётган бўлса, ташкил этилаётган захиранинг энг кўп миқдорини ҳисоб-китоб қилиш учун мазкур товарларни (хизматларни) реализация қилишдан олинган тушумнинг бундай реализация қилишнинг ҳақиқий давридаги ҳажми инобатга олинади.

Илгари товарларни (хизматларни) реализация қилишни кафолатли таъмирлаш ва хизмат кўрсатиш шарти билан амалга оширмаган солиқ тўловчи мазкур чиқимлар учун кутилаётган харажатларнинг миқдоридан ошмайдиган миқдордаги захирани ташкил этишга ҳақли. Кутилаётган харажатлар деганда кафолат муддати инобатга олинган ҳолда кафолат мажбуриятларини бажариш режасида назарда тутилган харажатлар тушунилади.

Солиқ даври тугагач, солиқ тўловчи ташкил этилган захиранинг миқдорига кафолатли таъмирлаш ва хизмат кўрсатиш бўйича ҳақиқатда амалга оширилган харажатларнинг мазкур товарларни (хизматларни) ўтган даврда реализация қилишдан олинган тушум ҳажмидаги улушидан келиб чиққан ҳолда тузатиш киритиши керак.

Солиқ тўловчи томонидан солиқ даврида кафолатлар бериш шарти билан реализация қилинган

товарлар (хизматлар) бўйича кафолатли таъмирлаш ва хизмат кўрсатиш учун тўлиқ фойдаланилмаган захира суммаси солиқ тўловчи томонидан кейинги солиқ даврига ўтказилиши мумкин. Бунда кейинги солиқ даврида янги ташкил этилаётган захиранинг суммасига захиранинг олдинги солиқ давридаги қолдиғи суммаси миқдорида тузатиш киритилиши керак. Агар янги ташкил этилаётган захиранинг суммаси олдинги солиқ даврида ташкил этилган захира қолдиғининг суммасидан кам бўлса, улар ўртасидаги фарқ солиқ тўловчининг жорий солиқ давридаги даромадлари таркибига киритилиши лозим.

Агар солиқ тўловчи захира ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилса, кафолатли таъмирлашга доир ҳақиқий харажатларни ҳисобдан чиқариш ташкил этилган захира ҳисобидан амалга оширилади. Агар ташкил этилган захиранинг суммаси солиқ тўловчи томонидан амалга оширилган таъмирлаш харажатларининг суммасидан кам бўлиб қолса, улар ўртасидаги фарқ чегирмалар жумласига киритилиши лозим.

Солиқ тўловчи товарларни (хизматларни) кафолатли таъмирлаш ва уларга кафолатли хизмат кўрсатиш шарти билан сотишни тугатиш тўғрисида қарор қабул қилганда, илгари ташкил этилган ва фойдаланилмаган захиранинг суммаси кафолатли таъмирлаш ва кафолатли хизмат кўрсатишга доир

шартномаларнинг амал қилиш муддатлари тугаганидан кейин даромадлар таркибига киритилиши лозим.

317-модда. Чегириб ташланмайдиган харажатлар

Солиқ базасини аниқлашда чегириб ташланмайдиган харажатлар жумласига қуйидагилар киради:

1) қонун ҳужжатларига мувофиқ ваколатли орган томонидан белгиланган моддий қимматликларнинг табиий камайиши нормаларидан, улар мавжуд бўлмаганда эса, солиқ тўловчи томонидан белгиланган нормалардан ортиқча товарлар йўқолиши;

2) умумий овқатланиш корхоналарига ёки бошқа ташкилотларга жойларни текин бериш харажатлари, ушбу корхоналар ва ташкилотлар учун коммунал хизматларнинг қийматини тўлаш;

3) солиқ тўловчининг ушбу Кодекснинг [376-моддасида](#) назарда тутилган, жисмоний шахснинг моддий наф тарзидаги даромадлари ҳисобланган харажатлари;

4) дала (сафар) таъминоти, ходимнинг шахсий автотранспортидан хизмат мақсадларида фойдаланганлик учун қонун ҳужжатларида белгиланган нормалардан ортиқча тўловлар;

5) пенсияларга устамалар ва қўшимча тўловлар;

6) ушбу Кодекс 377-моддаси биринчи қисми 10-бандининг [тўртинчи](#) ва [бешинчи хатбошиларида](#) кўрсатилган моддий ёрдам;

7) хайрия ёрдами тарзида берилган маблағлар, бундан меценатлик кўмагини кўрсатиш учун йўналтирилган маблағлар мустасно;

8) қонун ҳужжатларида назарда тутилган нормалардан ортиқча тарзда атроф-муҳитни ифлослантирганлик ва чиқиндилар жойлаштирганлик учун компенсация тўловлари;

9) лойиҳалар ва қурилиш-монтаж ишларидаги камчиликларни, объект ёнидаги омборга ташиб келтирилгунига қадар юз берган бузилишлар ва деформацияларни бартараф этишга доир харажатлар, коррозияга қарши муҳофазадаги нуқсонлар туфайли тафтиш ўтказиш (асбоб-ускуналарни қисмларга ажратиш) харажатлари ҳамда ушбу харажатларнинг ўрнини камчиликлар, бузилишлар ёки зарарлар учун жавобгар бўлган маҳсулот етказиб берувчи ёки бошқа ҳўжалик юритувчи субъектлар ҳисобидан қоплаш имкони бўлмаган миқдордаги бошқа шунга ўхшаш харажатлар;

10) айбдорлари аниқланмаган талон-тарож қилишлар ва камомадлардан ёки айбдор тараф ҳисобидан зарур суммаларнинг ўрнини қоплаш имкони бўлмаган тақдирда кўрилган зарарлар;

11) бошқа шахслар учун тўланган солиқлар;

12) солиқ текширувлари натижалари бўйича қўшимча ҳисобланган солиқлар ва йиғимлар;

13) солиқ тўловчининг тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш билан боғлиқ бўлмаган тадбирларга (соғлиқни сақлашга оид, спорт ва маданий тадбирлар, дам олишни ташкил этиш ҳамда бошқа шунга ўхшаш тадбирларга) доир харажатлари, бундан тадбирларни ўтказишга доир мажбуриятлар қонун ҳужжатлари билан солиқ тўловчининг зиммасига юклатилган ҳоллар мустасно;

14) касаба уюшмалари қўмиталарига ёрдам кўрсатиш;

15) маҳсулот ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлмаган хизматлар (шаҳарларни ва шаҳарчаларни ободонлаштириш бўйича хизматлар, қишлоқ хўжалигига ёрдамлашиш ва хизматларнинг бошқа турлари) кўрсатганлик учун қилинган харажатлар;

16) ушбу бўлимда назарда тутилган ҳоллардан ташқари солиқ солинмайдиган даромад олиш билан боғлиқ харажатлар;

17) ҳақиқатда хизматлар кўрсатмасдан, товарларни жўнатмасдан туриб амалга оширилган операциялар бўйича харажатлар, агар бундай факт суднинг қонуний кучга кирган қарори билан аниқланган ва унда ушбу харажатларни амалга оширган солиқ тўловчининг номи кўрсатилган бўлса;

18) даромад олишга қаратилган фаолият билан боғлиқ бўлмаган харажатлар, агар қонун ҳужжатларига мувофиқ бундай харажатларни амалга ошириш

мажбурияти солиқ тўловчининг зиммасига юклатилмаган бўлса;

19) бюджет тизимига киритилиши лозим бўлган (киритилган) пенялар, жарималар ва бошқа санкциялар;

20) сотиб олишга, ишлаб чиқаришга, қурилишга, монтаж қилишга, ўрнатишга доир ва амортизация қилинадиган активларнинг қийматига қўшиладиган бошқа харажатлар, шу жумладан қўшимча қуриш, қўшимча жиҳозлаш, реконструкция қилиш, модернизация қилиш, техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш ҳолларида амалга ошириладиган, амортизация чегирмалари воситасидаги харажатлар жумласига киритиладиган харажатлар;

21) солиқ тўловчининг амортизация қилинмайдиган мол-мулкнинг бошланғич қийматига бухгалтерия ҳисоби тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ киритиладиган харажатлари;

22) ушбу Кодексда чегирмалар жумласига киритиш нормалари белгиланган харажатларнинг мазкур нормалар қўлланилган ҳолда ҳисоблаб чиқарилган чегирманинг энг юқори суммасидан ортиқ бўлган сумма;

23) шакллантирилиши ушбу бўлимда ва (ёки) қонун ҳужжатлари талабларида назарда тутилмаган захираларга, захира фондлари ва бошқа фондларга ажратмалар, бундан ушбу Кодекснинг [315](#), [316](#) ва [326-](#)

[моддаларида](#) назарда тутилган нормалар доирасидаги харажатлар мустасно;

24) солиқ тўловчи томонидан ҳисобланган дивидендлар суммалари;

25) солиқ тўловчи томонидан бошқа шахсларнинг фойдасига тўланадиган ихтиёрий суғурта бадаллари;

26) солиқ тўловчи томонидан ушбу Кодекснинг [310-моддасига](#) мувофиқ солиқ солиш мақсадларида харажатлар деб эътироф этиладиган харажатларнинг суммасидан ортиқча ҳисобланган фоизлар ва айрим чиқимлар;

27) текин берилган мол-мулкнинг (хизматларнинг) қиймати ва бундай бериш билан боғлиқ бўлган (шу жумладан қўшилган қиймат солиғи суммаси киритилган) харажатлар, бундан Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра мол-мулкни ўтказиш, шунингдек телекоммуникация тармоқларидаги тезкор-қидирув тизимининг техник воситаларини ўтказиш ва улардан фойдаланиш бўйича хизматлар кўрсатиш мустасно;

28) ишончли бошқарув муассисининг ишончли бошқарув шартномасини бажариш билан боғлиқ бўлган харажатлари, агар ишончли бошқарув шартномасига кўра муассис наф олувчи бўлмаса;

29) нотижорат ташкилотларига ва халқаро ташкилотларга тўланадиган бадаллар, йиғимлар ва

бошқа тўловлар, бундан бундай бадалларни, йиғимларни ва бошқа тўловларни тўлаш қонун ҳужжатларида (шу жумладан чет давлатларнинг қонун ҳужжатларида) назарда тутилган ва (ёки) ушбу бадалларни, йиғимларни ва бошқа тўловларни тўлаган солиқ тўловчилар томонидан фаолиятни амалга оширишнинг шарти ёхуд мазкур ташкилотлар томонидан солиқ тўловчилар ўз фаолиятини юритиши учун зарур хизматлар тақдим этишнинг шарти бўлган ҳоллар мустасно;

30) солиқ тўловчи томонидан ташкил этилган захира маблағлари ҳисобига амалга оширилган харажатлар, агар бундай захираларни ташкил этишга доир харажатлар ушбу Кодексда ёки бошқа қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда чегирмалар жумласига киритилган бўлса;

31) мол-мулк нархининг пасайиш (қадрсизланиш) суммалари;

32) оддий ширкат шартномаси доирасида шериклар (иштирокчилар) томонидан шартнома шерикларининг (иштирокчиларининг) умумий мулкдаги улушни қайтариш ёки бундай мол-мулкни бўлиш чоғида кўрилган зарарлар;

33) солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган гуруҳи иштирокчиси томонидан ушбу гуруҳнинг масъул иштирокчисига солиқни (бўнак тўловларини, жорий тўловларни, пеняларни, жарималарни) ушбу Кодексда солиқ тўловчиларнинг консолидациялашган

гуруҳи учун белгиланган тартибда тўлаш учун берилган пул маблағлари, шунингдек солиқ тўловчилар консолидациялашган гуруҳининг масъул иштирокчиси томонидан шу гуруҳнинг иштирокчисига ушбу солиқ тўловчилар консолидациялашган гуруҳи бўйича тўланиши лозим бўлган солиқ (бўнак тўловлари, жорий тўловлар, пенялар, жарималар) суммаси аниқлаштирилиши муносабати билан берилган пул маблағлари;

34) товар-моддий қимматликларни яроқсизлиги сабабли (сақлаш муддати ўтганлиги, жисмоний ва (ёки) маънавий эскирганлиги, шунга ўхшаш бошқа сабабларга кўра) ҳисобдан чиқаришдан кўрилган зарарлар, бундан фавқулодда ҳолатлар (табiiй офат, ёнғин, авария, йўл-транспорт ҳодисаси ва ҳоказолар) оқибатида кўрилган зарарлар мустасно);

35) муддати ўтган ва кечиктирилган кредитлар (қарзлар) бўйича муддатли қарз учун кредит шартномасида назарда тутилган ставкалардан ортиқча фоизлар;

36) хўжалик шартномалари шартларини бузганлик учун тўланган ёки тан олинган жарималар, пенялар ва санкцияларнинг бошқа турлари.